

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת במדבר ב' סיוון ה'תשע"ג | גליון 554

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינאו שליט"א

קבלת התורה בשלמות

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי" (א, א) חלק גדול ונכבד מתקופת ההתהוות של בני ישראל, היה במדבר. התורה הקדושה ניתנה במדבר, במקום ציה ושוממה. וכל כך למה? וכי לא היה ראוי ומתאים, לכבודה של תורה, שתנתן במקום מכובד ומפואר, בחבל ארץ פורה ומשגשג, מדוע דווקא במדבר?!

כדי להבין זאת נתבונן במה שחז"ל מספרים בגמרא בירושלמי (חגיגה ט), על אבותינו של אלישע, שמגדולי ירושלים היה. ביום הברית של אלישע קרא לכל גדולי ירושלים, ונתעסקו רבי אליעזר ורבי יהושע בדברי תורה, וירדה אש מן השמים והקיפה אותם. וכשראה אבותינו את כח התורה ולומדיה אמרו להם, 'רבותי, אם כך היא כוחה של תורה, אם נתקיים לך בן הזה, לתורה אני מפרישו'. ולפי שלא הייתה כוונתו לשם שמים, לפיכך לא נתקיימה התורה באותו האיש.

יש להבין, וכי מפני שנתכוון אבותינו של אלישע לגדלו לתורה שלא לשם שמים, ותורתו הייתה שלא לשמה, וכי משום כך זו סיבה מספקת שלא נתקיימה בו התורה, הרי אמרו חז"ל שלעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה?

אלא אמרו חז"ל (פסחים ק"ג), **ארבעה אין הדעת סובלתן, אלו הן: דל גאה, ועשיר מכחש, וזקן מנאף, ופרנס מתגאה על הציבור בחינם.** מפני מה אלו אין הדעת סובלתן? משום שתאוותיהם אינם פועל יוצא ממצבם. אלו תאוות ומידות רעות שהאדם מביא על עצמו בכוונה תחילה, ולא מתוך חוסר יכולת להתמודד עם יצרו. עשיר שמתגאה זהו דבר טבעי, כיון שבבני יבדי יצרו, **'וישמן ישרון ויבצעו'** (דברים לב, טו). גם דל מכחש

באמונתו, מתוך העוני והדוחק הגיע לכפירה, וגדולה העניות שמנוולת את הבריות. אך לא כן, דל גאה ועשיר מכחש, לדל אין סיבה להתגאות, ולעשיר אין סיבה לכחש בבוראו, אם בכל זאת הגיעו למידות מושחתות אלו, אין זאת אלא שהם הביאו את הרוע הזה על עצמם במחשבה תחילה. קורה לפעמים ובמהלך הלימוד שמתגנבות

לאדם כוונות שאינן לשמה, כוונותיו לא לשם שמיים בתכלית, בזה דומה הוא לעשיר גאה ודל מכחש, תאוותו הגיונית והתמודדותו טבעית. אך מחשבות זרות ונגיעות שהושרשו בליבו של ילד שעוד לא נימול עדיין, הינן יסוד רע ושוורש פורה ראש ולענה, כיון שמחשבות אלו הושרשו בו בידי אדם. לימוד שלא לשמה ממיין זה, דומה למעשיהם של הללו שאין הדעת סובלתן.

אבותינו נטע בלב בנו אלישע מחשבות זרות, כבר מן היום בו נכנס לברית. ממחשבות רעות ופגומות אלו, בשעה שהנפש עוד לא משתוקקת מעצמה לרוע כלל. כשהאב מודריך את בנו ללמוד שלא לשמה, מלימוד זה לא באים אף פעם לכלל לשמה, אלא התורה הופכת במקום סם חיים לסם המוות. משום כך יצא אלישע לתרבות רעה, עד שיצאה בת קול ואמרה שובו בני שובבים חוץ מאחרי!

בשל כך ניתנה התורה במדבר, במקום ללא תואר והדר, נעדר כל חיות וחיים, כדי שלא יהיה מאן דהו שיעלה על דעתו, ללכת למקום קבלת התורה בשל המקום היפה, או בגלל הפאר וההדר השוררים במקום קבלת התורה. ניתנה התורה במדבר, כדי שלא יהיו שום פניות זרות בעת קבלתה. זה יסוד קבלת התורה, וזהו יסוד עבודתנו הרוחנית, לקיים את כל המצוות בשלמות הנכונה.

דברי הימים

זרחה שמשו של רבי שמעון בר יוחאי

חג השבועות ג'תתפ"א

חמישים שנה לאחר חורבן בית המקדש השני, חי הנגיד הנכבד יוחאי אחד מהשרידים למשפחת מלכי בית יהודה. חרף עושרו, שררה בביתו תוגה. שנים רבות חלפו מאז נישא לאשתו, נכדתו של הלל הזקן, וה' נזע מהם פרי בטן. בחלוף שנים ארוכות החל נותן דעתו לגרש את אשתו. הצדיקה אשתו את הדין עליה ותפסה אומנות אבותיה בתפילה בבכי ובתחנונים.

ערב ראש השנה, כאשר עלה יוחאי על יצועו, ראה בחלומו את עצמו בתוך חורשה מלאה עצים, חלקם היו יבשים ונובלים. בעייפותו נתמך באילן אחד שהתגלה כחרב ויבש במיוחד. לפתע הבחין באדם בעל הדרת פנים שהחל להשקות את האילנות מכד מים. הוא עבר מאילן לאילן עד שעצר ליד האילן עליו נשען יוחאי. וכאן, שלף צלוחית מאמתחתו וזילף טיפות אחדות על הגזע הצפוד. אותו רגע כמו עברה רוח חיים באילן היבש שעטה אדרת ירקרק, שופעת פרי עסיס...

נרעש, הקיץ יוחאי משנתו וסיפר לאשתו את דבר החלום המופלא. 'דעי' - אמר לה - 'כי החורשה הגדולה היא הגינה בה גדלות הנשמות. יש נשמות שמולידות ונותנות פירות ויש נשמות עקרות שאינן מסוגלות להוליד. האילן שלי היה יבש כל כך שלא היה מסוגל עוד לכלום, ובא המלאך הממונה על ההיריון כעת בערב ראש השנה והשקה את האילן שלי! וסימן זה יהיה בידיך, כי מכאן ואילך אהיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו ייתן בעתו ועליו לא ייבול... אך אתמה, מדוע את כל האילנות השקה האיש מהכד, ואילו את האילן שעליו נשענת השקה מהצלוחית?' הלכו לחלות את פני התנא הגדול רבי עקיבא, שיאשר להם את פיתרון החלום. 'זה פשר החלום!' הסכים רבי עקיבא 'הצלוחית הכילה דמעות מלוחות ששפכה אשתך ימים רבים שיחון אותה ה' בפרי בטן! בזכות דמעותיה של אשתך, ייוולד לך בן שיאיר את כל העולם!'

בחג השבועות (לפי חלק מהדעות) **בשנת ג'תתפ"א** (ע"פ סדר הדורות), זרחה שמשו של רבי שמעון בר יוחאי, זיע"א.

ומשפע מצוות תפילין יתמשך עלי

בשבח והודאה להשי"ת, וברגשי גיל ושמחה, משגרים אנו את ברכתינו לקדם הוד כבוד הגה"צ אדמו"ר רבי **יאשיהו יוסף פינאו** שליט"א לרגל הכנס בנו בכורו הבה"ח ר' **יואל משה רפאל** נ"ו לעול תורה ומצוות **תפלת שחרית והנחת תפילין** תתקיים ביום חמישי כ"ט באייר תשע"ג (09/05/13) בשעה 8:00 בבוקר בהיכל הישיבה הק' ברח' שבט בנימין 34, רובע י"ב אשדוד. **סעודת מצווה לאחר התפילה**

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
20:43	20:06	18:50	ירושלים
20:40	20:08	19:06	ת"א אשדוד
20:40	20:09	18:58	חיפה
20:38	20:06	19:04	ב"ש

מתורתן של אבות

תורת משה עבדי

אמרו חז"ל (שבת פט) אמר רבי יהושע בן לוי בשעה שירד משה מלפני הקב"ה, בא שטן ואמר לפניו 'רבונו של עולם, תורה היכן היא?'

דקדק הגאון המוסמך רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל בספרו 'מאור עיניים' מה זה היה לשתן לשאלו שאלה זו, דווקא כשירד משה ולא שאל בעוד משה היה במרום? ונראה לבאר, שלא מצא ידיו השטן לקטרג בהיותו משה במרום ושני הלוחות בידו, כי יודע השטן דרך המלאכים שקטרגו על מתן התורה לבני אדם, ואחר כך הודו לו, ואמרו (תהלים ח) "מה אדיר שמוך בכל הארץ", ולא אמרו "תנה הודך על השמיים". אבל בשעה שירד משה והשליך מידיו הלוחות ושיבר אותם, מצא השטן מקום לקטרג ולומר, 'תורה היכן היא?' - שמתוך שנתת אותם לבני אדם, נשתברו הלוחות ונודללו כבוד התורה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, 'נתתיה לארץ' - שתתקיים בתחתונים וישיבי הארץ, ואף על פי שנשתברו הלוחות, כבר קבלו בארץ את התורה, וי' הדברות. הלך השטן אצל הארץ אמר לה 'תורה היכן היא?' אמרה לו (איוב כח, כג) "אלקים הבין דרקה" - כלומר, שכשנשתברו הלוחות, פרה הכתב של הלוחות והיו אותיות פורחות למעלה. וזהו "הבין דרקה" - שחזרו האותיות אל אלוקים בשמים ממעל. הלך השטן אצל ים וכו'. אמר לו, 'לך אצל בן עמרם' - שכדאי הוא משה שאין בידו חטא, שנתתן לו התורה. ולכן לוחות השניות היו באהלו של משה, שיצא לו מחצב אחת של סנפרינון, להראות כי בזכותו ניתנה התורה. הלך השטן אצל משה ואמר לו 'התורה שנתן לך הקדוש ברוך הוא, היכן היא?' - ששברת הלוחות. אמר לו משה רבנו, 'וכי מה אני שנתן לי הקדוש ברוך הוא תורה' - כלומר, אם נתן הקב"ה התורה, הוא לישראל החביבים עליו ולא לי. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה 'משה! בדאי אתה' - שעיקר התורה נתתיה לך בזכותך, והואיל ומיעטת עצמך, תקרא התורה על שמך, שנאמר (מלאכי ג, כב) "זכרו תורת משה עבדי".

המשפחה - אבן הפינה של עם ישראל

ויתילו על משפחתם לבית אבתם (א, יח) מהו "לבית אבתם"? מבאר ה'שפת אמת' שאע"פ שנתרבו ונתפשטו עד שהגיעו לשישים ריבוא ויתילו על משפחתם, בכל זאת נשארו דבקים בשורש לידתם "לבית אבתם".

בכל הדורות היווה ה'בית היהודי', אבן הפינה בבניסוסו של עם ישראל. אף כשיצאו ישראל ממצרים, היה ביתם של כל בני ישראל ראוי להשראת השכינה, עד שהעיד עליהם הבורא שראויים הם לכך, והכניס את שמו ביניהם שנאמר בתהלים (קכב) "שביטי י-ה עדות לישראל", שנתווספו אותיות השם - 'י', 'ה' לשמות השבטים, כפי שמצינו (במדבר כו) שנקראו כל שבט וכל משפחה עם תוספת של אותיות שם ה' בתחילה ובסוף: ה'ראובני, ה'שמעוני... בזכות שמירתם על בתיהם ועל משפחתם, הפכו להיות לעם סגולה והיו ראויים לקבל את התורה הקדושה. ועל כן גם כאשר התרבו בני ישראל "ויתילו על משפחתם" נשארו דבוקים בקשר רוחני למשפחתם והתפארו ביחוסם "לבית אבתם". בית יהודי אמיתי שישודותיו בנויים על מבועי התורה, שבו שוררת אוירה של כבוד, והתייחסות אצילית בין איש לאשתו. בית כזה הוא כמקור אור, כמעין הנובע עבור כל יושבי הבית. מבית כזה לא מנסים לברוח, לא מחפשים הזדמנויות ותירוצים להשאר בחוץ. בית כזה יהווה המקום הטבעי של האדם, אליו הוא ישאף תמיד לשוב - הן לאיש והן לאשה. וגם הילדים, אף כשיגדלו, תמיד תשאר בליבם פינה חמה לבית אבותם. אלא, שהיצר הרע המופקד להסית את האדם מתפקידו בעולם, יודע את ערך השלום שבבית, ועל כן דואג הוא ביותר להערים קשיים ונסיגות על בני הזוג, כדי למנוע את השראת השכינה בבית, ופעמים רבות תצלח דרכו. תשובת המשקל למלחמתו של היצר בשלום הבית, הוא ידיעת והבנת הערך עליו נלחם היצר הרע. רק מי שיודע ומכיר בערכו של 'שלום בית', במעלתו ובתרומתו הרוחנית והגשמית לחייו שלו, לחיי משפחתו ולכלל עם ישראל, יהיו בליבו תעצומות להלחם כנגד ולנצח במלחמה. כפי שכתב רבי אליעזר פאפו זצוק"ל בספרו 'אורות אלים' על הדברים באבות דרבי נתן (פא, א) 'רבן שמעון בן גמליאל אומר כל המשים שלום בתוך ביתו, מעלה עליו הכתוב כאילו משים שלום בישראל על כל אחד ואחד... המעמיק בזה יהא מוכן לסבול הרבה, ובלבד לבקש שלום ביתו, ואל יחזיק במחלוקת אפילו עם בני ביתו חסרי מדע המכעיסים אותו, ישלח דברו בנועם שיח, ויתן חינו לכבוד קונו'.

פרמראות

ואלה תולדת אהרן ומשה (א, ג)

והרי לא מוזכרים אלא רק תולדות אהרן. פירש רש"י על פי מאמר חז"ל (סנהדרין יט) נקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה, מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. מסופר על הגאון רבי מאיר מרגליות, אב"ד בעיר אוסטררהא שהתפרסם כעילוי כבר משחר ילדותו. בהיותו כבן חמש למד עם רבו בשבוע שבו קוראים פרשת במדבר, את המשנה בבבא מציעא (ג). שאומרת שאבידת רבו קודמת לאבידת אביו. משום שאביו הביאו לחיי העוה"ז, ורבו לחיי העוה"ב. לאחר מכן למדו את פרשת השבוע עם רש"י. בשבת קודש עמד הינוקא להרצות בעל פה את דברי המשנה שלמד, בפני הקהל שהוזמן לבית אביו. לרגע עצר משטף דיבורו ושקע בהרהורים. כששאלו אביו מה קרה, ענה לו בתום 'כשחזרתי כעת על דברי המשנה שלמדנו, נתקשו לי דברי רש"י בפרשת השבוע על הפסוק "ואלה תולדת אהרן ומשה", מדוע כותב רש"י כי המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, בעוד שעל פי דברי המשנה מעלת המלמד גדולה יותר ממעלת האב שילדו, שהרי מביאו לחיי העוה"ב. השתוממו כולם על חריפות שכלו של הילד. רגעים מספר אחר כך, אורו עיניו של הילד מאיר, והוא אמר לאביו 'אני חושב כי כוונתו של רש"י היא אחרת ממה שלמדנו רבי, והיא - שכל המלמד את בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב - כלומר, הכתוב מעלה ומרומם אותו, מעל דרגת 'כאילו ילדו', כי מעלת המלמד למעלה ממעלת האב.

כל פקודי הלויים... מן חדש ומעלה שנים ועשרים אלה (א, לט)

שבט לוי, עבדי ה' וחסידיו - היו המועט שבשבטים, שהרי מן חודש מנו

עשרים ושנים אלה, ומבן שלשים היו שמונת אלפים, מכאן שע"פ החשבון מבן עשרים שנה ומעלה עדין לא הגיעה מספרים למחצית מן השבט הקטן שבישראל, ותמה ע"כ הרמב"ן (א, ט) מדוע היה מספרם מועט כל כך. ואף שרש"י כתב בפרשת ויצא (כט, לד) על הפסוק "על בן קרא שמו לוי", ששבט לוי לא היה מרובה באוכלוסין משום שקדושת הארון היתה מכלה בהם, התפלא ע"כ הרמב"ן שהרי עדיין לא נשאו את הארון שקדושתו תכלה מהם. ותיקן, שיש בכך חיזוק למה שאמרו חז"ל ששבט לוי לא היו בשיעבוד מצרים. שכל שאר השבטים שהיו תחת השיעבוד התרבו שלא כדרך הטבע כפי שדרשו חז"ל (תנחומא ואראו) שהיו המצרים מענים אותם בכדי שיתמעטו, ואמר הקב"ה נראה דבר מי יקום, ויבאשור יענו אתו בן ירקה וכן יפרץ, לכן היו שאר השבטים מרובים, ושבט לוי התרבו כדרך העולם, וזה ראייה שלא היה בכלל השיעבוד.

נשא את ראש בני קהת... לעשות מלאכה באהל מועד (א, טז)

בעוד שאצל בני קהת נאמר "לעשות מלאכה", אצל בני גרשון ומררי נאמר "לעבד עבדה", מה טעם החילוק בלשון? אלא תרץ ה'אור החיים' הקדוש על פי מה שדרשו חז"ל (במד"ד, ד, ט) שנשיאת הארון לא היתה כרוכה כלל במאמץ מפני שהיה הארון נושא את נושאו, על כן אינה נקראת עבודה כי אם מלאכה ללא מאמץ. עוד הוסיף ה'אור החיים' שהיו בני קהת צריכים לשאת את הארון בסדר מיוחד, ופניהם היו פונות לצד כבוד ארון האלוקים, כאדם הנושא את אדונו על כתפו, לכן נקראה עבודתם "מלאכה", כעין 'מלאכת מחשבת', לא כן עבודת של בני גרשון ומררי שהיה משאם כ"עבדה" בלבד.

תיקון ליל שבועות

נהגו בכל תפוצות ישראל להדיר שינה מעיניהם בליל שבועות, תיקון לכך שהיו ישראל ישינים על מיטותיהם בהיגלות מלכנו על הר סיני. ומשום מה ישנו? שכשראו שמחזור הקדוש ברוך הוא עם התורה על כל אומה ולשון, אמרו: 'וודאי מצא אומה אחרת להעניק לה התורה!' ונואשו מלצפות עוד למתנה הטובה שכה השתוקקו לה. ומתוך שברון נפש פרשו אז אל יצועם והתעוררו רק למחרת היום לקול הרעמים והברקים... הייאוש הוא מידה מגונה מאוד, שלעולם אסור לו לאדם להרפות מן התקווה! על כן ניעורים ישראל כל ליל שבועות בצפייה דרוכה לקבלת התורה ובביטחון איתן כי לא ייטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב. אף תינוקות של בית רבן ראוי להם להיות ניעורים בליל שבועות כפי כוחם ולעסוק בתורה בבית המדרש. תיקון ליל שבועות מתוקן ומקובל מפי המהר"ח"ו הקדוש ז"ל מספר 'עץ חיים' שע"פ האר"י ז"ל וסודו רם ונשא מאוד, ואין להוסיף עליו או לגרוע ממנו. כתב האר"י הקדוש, כי כל המנודד שינה מעיניו בליל קדוש זה ועוסק בתורה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יארעו לו אותה שנה שום נזק ותקלה. וכתב הל"כ החיים (תצד ס"ק 1) שתיקון זה מסייע להפוך כרת לכת, כנודע סוד השלמות הכתר ביום זה.

יש להשתדל ללמוד במניין, וילמד בחשק גדול בשמחה רבה ובהתלהבות הלב כדי שיעשה יותר פרי למעלה ויגדל שכרו. כתב ה'בן איש חי' (הלכות שנה ראשונה - פרשת במדבר), 'ומי האיש אשר ישמע כזאת ויפנה ליבו לבטלה בלילה הזאת, וכל שכן שלא יטנף פיו בדברים בטלים ודברי חול של משא ומתן וכל שכן בליצנות ולשון הרע. ויתגבר כארי לישב על המשמר בעינים פקוחות לדחות את השינה ולא יתנמנם כלל, כי רבינו האר"י ז"ל החמיר מאוד בענין השינה בזאת הלילה, יותר מליל הושענא רבא.'

את הלימוד יש ללמוד בכונה והבנה ולא בשפה חטופה. מסופר שפעם בליל שבועות נכנס האדמו"ר רבי אהרן מקארלין זצוק"ל אל בית המדרש, וראה את הציבור קורא בחטף את תיקון ליל שבועות. קרא לעברם, 'מה עם הסחורה?' משלא הבינו את כוונתו המשיל להם משל, בנוהג שבעולם שסוחר היוצא לדרך, אינו לוקח עימו את כל סחורתו כי אם דוגמאות מסחורתו. לדוגמאות אלו יש ערך, רק בתנאי שיש לו מאותה סחורה במחסנו, אחרת הוא יעשה מעצמו צחוק. אף בתיקון ליל שבועות, הלילה של מתן תורה, יושבים אנו ומסדרים על השלחן את הדוגמאות מכל מה שלמדנו ואגרנו במחסנו במשך כל השנה: תורה, נביאים, כתובים וכו'. אך אם במשך כל השנה לא למדנו, הרי כשאנו מתיישבים בליל שבועות ומדפדים ומכריזים על הדוגמאות השונות - הרי זה באמת מעשה צחוק! והוסיף ואמר להם 'אין צורך שתמהרו ותקראו את התיקון הערוך מחלקים מתוך כל התורה, בחטף - אנו צריכים סחורה, לא דוגמאות!'

ותומכי'ה מאשר

"גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעשיה בעולם הזה ובעולם הבא... ואומר (משלי ג, יח) 'עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי'ה מאשר' (אבות, ז) מובא ב'שלחן ערוך' (יו"ד ס"ו רמז ס"א) 'כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה... ומי שאי אפשר לו ללמוד, מפני שאינו יודע כלל ללמוד, או מפני הטרודות שיש לו, יספיק [יעזור] לאחרים הלומדים'. והוסיף הרמ"א (שם) 'ותיחשב לו כאילו הוא לומד בעצמו'. ושכרו של הלומד תורה ומחזיקו הוא בעולם הזה ובעולם הבא. מסופר, כי בלילה חורפי אחד בעת שהגאון רבי פנחס הורביץ זצוק"ל בעל ההפלאה ישב ועסק בתורה, התדפק יהודי על דלת ביתו, כשהוא רועד מקור ומתחנן להכנס ולהחם את גופו. מיד פתח רבי פנחס את הדלת והושיבו בסמוך לתנור החם, הגיש לו כוס חמין והשיב את נפשו. כשהתאושש אותו יהודי, התנצל בפני הצדיק שהפריעו מלימודו, וסיפר כי היה בדרכו ליריד לסחור שם לפרנסתו, ובדרך תקפה אותו הצינה וכמעט שקפא למות. המשיך אותו יהודי ואמר 'התראה כבוד הרב, עולם הזה אין לי, כי תמיד אני טרוד ומתענה בדרכים, האם יהיה לי לפחות עולם הבא?'. ענה לו רבי פנחס בכבוד ראש 'שאלה חמורה שאלת...!', ואחר הוסיף 'אמור אתה בעצמך, מה ה'עולם הזה' שאתה עמל וטורח בכל כוחך - עדיין הוא רחוק ממך. ה'עולם הבא' שאינך עמל בו כלל - על אחת כמה וכמה!'

לאורם נלך

מרח הבעל שם טוב הקדוש - 'אור שבעת הימים' - חג השבועות תק"כ (1760)

הבעש"ט צעד אנה ואנה ואחר רגעים ספורים נראה צועד באותה דרך חזור. גם עכשיו דבקו ההרים זה בזה כאילו רבים ואומרים 'עלי ניח צדיק רגליו... אז ידעו הגויים כי איש אלוקים קדוש הוא הבעל שם טוב ויחלו את פניו בפחד ומורא שיברך את מימיהם ואת לחמם. בין הבאים לחלות את פניו, היה גם שודד יערות מפורסם, אשר עיניו ועיני חבריו עקבו מן המסתור אחר מעשה הפלא הנורא על הצוקים. הבעל שם טוב הסכים לברכו בתנאי שיתחייב שלא ינקוף אצבע לרעה ליהודי כל ימי חייו. 'אנוש' השווד התחייב, ובתמורה לברכה ביקש לגלות לבעל שם טוב סוד כמוס מאוד. כיהודי, וודאי משתוקק הנך לעלות לארץ ישראל. הנה אראה לך דרך נסתרת בין ההרים דרכה תגיע לארץ ישראל... הבעל שם טוב יצא לדרך מלא כיסופין וערגה, אך באמצע שב על עקבותיו כשהגיע למקום להט החרב המתהפכת והבין שמסתכן בנפשו... צדיקים אמרו כי הייתה זו דרך המחילות בה יתגלגלו מתי חוץ לארץ לעתיד לבוא כדי לקום לתחייה בירושלים.

עיקר עניינו של הבעש"ט בעולם היה פרסום וחיזוק האמונה בבורא יתברך, אמונה בהשגחתו הפרטית על כל נברא. ואכן, בכל סיפורי הישועות שהושע הבעש"ט את ישראל, לבד מן הישועה עצמה הייתה תכלית הדברים להחדיר אמונה בליבו של כל יהודי באשר הוא. בחג השבועות תק"כ (1760) הסתלק מרח הבעש"ט מן העולם, כשסביבו תלמידיו הגדולים הקוראים אחריו "אבי אבי רבב ישראל ופרשיי", זיע"א.

"ראש לבית אבותיו הוא" - דרכו של עולם, משנעשה האדם "ראש", טיבו נעשה גרוע יותר ממה שהיה. הגדולה היא, להעשות "ראש", ולהשאר מה ש"הוא".

היזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה

אביו. מכאן החל מסע מפרך עבורו, כשהוא מיטלטל ממקום למקום עובר משיירה לשיירה, עד שהגיע לבסוף למחוז חפצו - בבל. אחד מאנשי השיירה שהגיעו עימו לבבל, שכר את הנער נפתלי כדי לשאת משלוח עבור אחד מנכבדי ועשירי העיר בבל - הגביר עובדיה בן עלי. קיבלם עובדיה הגביר בסבר פנים יפות, כיבדם במאכל ובמשקה כפי ידו הרחבה, והתעניין בהם 'כיצד עברה הנסיעה?', אחר העביר את עינו אל הנער נפתלי ושאלו 'מהיכן אתה?' השיב נפתלי 'מתוניס'. המשיך הגביר ותמה 'היכן הוריק, מדוע עזבך?'. התרגש נפתלי ואמר 'אני עובתים, חפצתי ללמוד תורה ובאתי לבבל'. 'וכי בתוניס אין מלמדים תורה?' - הקשה הגביר. ענה נפתלי בתום 'מלמדים, אך לא בחינם!', וכאן גולל נפתלי את כל אשר ארעהו עם אביו. התעוררו רחמיו של הגביר ולקחו תחת חסותו 'נעשה בינינו שותפות' - אמר לנפתלי הנרגש - 'אני אמלא כל מחסורך, ואתה תמלא את חלקך ותלמד בחשק רב'...

שקד נפתלי הנער על עסק התורה בהתמדה, צמא היה לדבר ה' ופיו לא פסק מלימוד התורה יומם ולילה. כך מילא את חלקו בנאמנות עד שנעשה לתלמיד חכם מופלג, מצויין במידותיו ובתכונות הנאצלות. בהגיעו לגיל עשרים, בעקבות מבוכה ששררה בממלכת בבל, נאלץ לברוח עם אחיו היהודים למדבריות להסתר בנקיקי הסלעים עד יעבור זעם. בדרך נס זימן לו ה' למצוא אוצר של פנינים ואבני חן במערה בה נחבא. לאחר שהסדר שב על כנו, חזר נפתלי אל בית מארחו הנדיב והגיש לו את האוצר שמצא. הגביר עובדיה נאות לסחור בעבורו. וכך יכול היה להזמין את משפחתו לבבל, קנה עבורם בית ופרנסם ביד רחבה.

חלפו שנים, ובתוניס התעוררה מחלוקת בין פרנסי העיר לרבים הגאון רבי יצחק אלחייק. הפרנסים גילו שביתו של הרב הוקדש לפני דורות כהקדש עבור עניי העיר, ורצו להפקיעו מידיהו, ואילו הרב טען מנגד שלא ניתן להפקיע את חזקתו. הגיעו הצדדים אל בית הדין הגדול שבבבל ששימעו הגיע לכל קהילות ישראל, הרב השיש טען את טענותיו, ופרנסי העיר שטחו את תביעתם. אב בית הדין שבבבל - **הגאון רבי נפתלי חדידא** שמע את הצדדים ופסק על פי דינה של תורה. אך לאחר שפסק את הדין מיהר להוסיף 'חייב אני תודות לרבה של תוניס, בזכות הגעתי לשבת על כס הרבנות. נתזי לכלוך שהכתימו את גלימתו הביאוני לכך'... וכך גולל בפניהם את ספורו, ולאחר מכן שאל את פרנסי העיר 'מהו מחיר הבית והחצר שבו גר הרב?', לאחר שנקבו בסכום, הוציא מכיסו את מלוא המחיר, העבירו לפרנסי העיר עבור עניי תוניס, ואת הבית הקנה לרב העיר. ולא די בכך, אירחם בביתו למשך שבוע ימים, ערך לכבודם סעודות כיד המלך, ולא הניח להם עד ששבו לביתם מרוצים וטובי לב.

תכונה מיוחדת הורגשה ברחוב היהודים שבתוניס **הצדיק רבי יצחק אלחייק זצוק"ל** עבר ברחוב, יהודים נרגשים נפנו לברכו לשלום ולכבודו, וילדים קטנים הביטו אחריו בעיניים טהורות. באותה העת עברו ברחוב יעקב חדידא ובנו נפתלי בן העשר, יעקב היה עסוק בעבודתו בנקיון אשפות ובורות ביוב, ובנו היה לו לעזר ולסיוע. כה דל היה מראם ולבושם היה מצחין עקב עבודתם. דלים ואביונים היו ומעולם לא שנו ולא למדו, ואפילו בבית הכנסת לא ביקרו. כה ביש מזל היה מצבו של יעקב, עד שבדיק בעת שחלף על פני הרב, מעד עם כליו שהיו עמוסים ברפש וטיט, ונתזי ליכלוך הכתימו את גלימתו של הרב. מיהרו העוברים ושבים לנקות את גלימתו של הרב, תוך כדי שהם מבזים את יעקב העלוב, ושופכים על ראשו קיטונות של בוז. ונפתלי בן העשר מביט מן הצד רועד וחיו, משהבחין בכלונו של אביו, פרץ בבכי ומיהר לסייע לאביו לאסוף את כלי עבודתו, ולמהר לעזוב את הרחוב הסוער.

פרץ נפתלי את דלת ביתם בתנופה מהירה, ומיהר לזרועות אימו בבכי מטלטל, לספר לה את אשר ארע. צער רב הצטערה האשה הצדקנית ודמעות עלו בעיניה. 'מדוע?' - התריס נפתלי הקטן בפניה - 'מדוע חרדו כולם לנקות את גלימתו של הרב, ואילו את אבא ביוז, וכי מה יתרון הרב עלינו?'. לא סיים נפתלי לסיים את תמיהתו, וכבר היסתה אותו אמו ואמרה לו 'היאך תדבר בני?!', הרב הוא איש קדוש, וכולם חייבים בכבודו'. אך הנער לא הירפה ושאל 'כיצד הפך הרב לאיש קדוש, האם מוצאו מוגזע מורם מעם?'. הביטה האם בעיני בנה ואמרה ברוך 'לא בני, עמל הוא בלימוד התורה יומם ולילה, והגיע מתוך כך לדרגתו'. שמע נפתלי את הדברים ומשהו ניצת בתוכו, יצא לבית הכנסת וניסה לברר היכן ניתן ללמוד תורה. אכזבה עלתה בליבו כששמוע שהלימוד כרוך בתשלום עבור המלמדים. אחד מהאנשים שהבחין באכזבתו, מיהר לספר לו 'כפי הידוע לי בעיר בבל - כל הרוצה ללמוד, לומד. ומשכורת המלמדים ניתנת מקופת הקהל. רבים מבני הקהל דואגים לתלמידי הישיבה לכל מחסורם'. התפלאו הכל, ושבחו את בני בבל היהודים להעריך את לומדי התורה. אף נפתלי שבחם בליבו וחש כמיהה עזה לשאת רגליו ולהגיע עדיהם.

באחד הימים עת יצא נפתלי עם אביו לעבודתו, הבחין בשיירה העושה דרכה לטריפול. עלה בליבו כי זה העת להגשים את חלומו, פנה לראש השיירה וביקש להצטרף לשיירה בעבור שיטפל בהמנות המסע. הסכים ראש השיירה לעסקה, אך התנה זאת בהסכמתו של האב. שמח ושש קיבל נפתלי את ברכת הדרך של

מדבר סהרה - ים החולות הגדול

אמרו חז"ל 'ילקו ש שמות יח, רעג') **ומפני מה ניתנה תורה במדבר... ומה המדבר הזה אין לו סוף, כך דברי תורה אין להם סוף**. המרחבים האין סופיים של מדבר סהרה נראים כחסרי גבולות. גוונים רבים טבע הבורא במדבר זה, המתחלפים לכל אורכו מפעימים את עיני רואיו. הדיונות **הכתומות-הזהובות** המכסות את חלקו, **ה'מדבר השחור'** המכסה את החול באבן חול שחורה ומפוחמת. מערות נטיפים עוצרות נשימה, והחלק המפעים שבמעברו של מדבר סהרה הוא **'המדבר הלבן'**, איזור בוהק ומסנוור המשתרע על אלפי קילומטרים, מכוסה בחול לבן הנשחק מסלעי גיר האופייניים למקום. הדיונות במקום זה מכוסות בכעין אבקה צחורה. וסלעי הגיר הבולטים בו לגובה, מפוסלים על ידי החול והרוח בצורות שונות, מעין פטריות ענק מרהיבות עין.

במדבר סהרה לא יורדים גשמים כלל, ובכל אופן לצד דיונות החול, מתגלות אף נאות מדבר - אגמים ומעינות מים הנובעים ממי תהום. **אחת מנאות המדבר מהגדולים שבמדבר סהרה**, נמצאת בלב המדבר, בשטחה של המדינה **צ'אד**, בו פרושים מקווי מים גדולים הנקראים **'אגמי אוניגנה'** הכוללים **כשמונה עשרה אגמים**, חלקם מלוחים וחלקם מתוקים. בשטחה של **נאת המדבר סיווה** הקרובה לגבול ה**לובי** צומחים **כמיליון עצי תמר**, לצד שני אגמים ענקיים עם מים מלוחים. המדבר נקרא אף **"צ'יה"** - פירש **המלבי"ם** שציה מצייין מקום חרב ויבש, מסיבת השרב וחום הגדול הבוער שם מלמעלה.

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי" (א, א) דרשו חז"ל

(במ"ד א, ו) למה במדבר סיני...? אלא, כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר, אינו יכול לקנות את החכמה והתורה.

שבע מדבריות ברא הקב"ה (פרקי דרבי אליעזר, פרק יח), **הגדול**

מבין המדבריות בעולם הוא מדבר סהרה, ששטחו משתרע על פני **כמעט תשעה מיליון קמ"ר**. ונמצא בתחומן של **עשר מדינות**, ביניהם: מצרים, לוב, תוניסיה, אלג'יריה, מרוקו וסודן.

רוחות תמידיות השוחקות את אדמת ההרים לכמויות אדירות של חול, עורמות אותו לדיונות ענק. חמישית משטחו של המדבר אדיר המימדים מכוסה בדיונות, המשנות את צורתן ללא הפסק על פי כיוון ועוצמת הרוח. כשמביטים על הדיונות, מבינים את המושג **'ים החולות הגדול'** המבטא את גלי החול האימתניים, שנישאים עד לגובה של **100 מטר**. ההולכים במדבר חשים את גרגירי החול הנסחפים ברוח, כעין סיכות דוקרות. סופות חול במדבר סהרה יכולות להמשך כמה יממות, ולשאת כמויות ענק של גרגירי חול יבש, לגובה של מספר קילומטרים ולמרחק של אלפי קילומטרים. סחף החול מותיר אחריו מישורים סלעיים, שרוב החול נסחף מהם, והם נותרו זרועים בחצץ ובאבנים בלבד.